

утвердження демократичних цінностей та високоморальних духовних ідеалів. Сьогодні ми відкриті до співпраці з молоддю, громадськістю, владою міста, рідного краю, держави.

Література

1. Власова О. І. Педагогічна психологія: навч. посіб. К.: Либідь, 2005. 400 с.
2. Войцях Т. В. Ігрові технології як інструмент профілактичної роботи спеціалістів психологічної служби закладів освіти: [навчально-методичний посібник]. Черкаси: Черкаський ОПОПП, 2014. 92 с.
3. Волкова Н. П. Педагогіка. К.: Академія, 2001. 605 с.
4. «Про обласну програму впровадження Української Хартії вільної людини в навчальних закладах Тернопільської області на 2017-2020 роки», рішення Тернопільської обласної ради від 02.08.2017 р. № 693.

УДК 374.7.091:811.112.2

Магера Т.В.

методист відділу організаційно-методичної та інформаційно-видавничої діяльності
ТОКІППО

НІМЕЦЬКА МОДЕЛЬ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Постановка проблеми. Формування демократичного суспільства вимагає конкретних змін у системі вищої педагогічної освіти, адаптації спеціалістів до глобальних викликів сучасності, підвищення якості надання послуг відповідно до потреб ринку праці, вивчення міжнародного досвіду та впровадження його в Україні. Доцільно зазначити, що німецька реформа освіти є взірцем системних змін, тому досвід Німеччини у цьому напрямку може викликати певний інтерес у науково-педагогічних працівників українських вищих навчальних закладів.

Теоретичною основою дослідження є наукові публікації українських і зарубіжних учених із проблем педагогіки (В. Андрущенко, Н. Абашкіна, О. Вишневецький, В. Кремень, В. Лутай, М. Михальченко), розвитку неперервної освіти (А. Алексюк, С. Гончаренко, Н. Ничкало, С. Сисоєва), вивчення міжнародного досвіду (Г. Андрощук, Н. Гайдук, В. Гаманюк, Т. Левченко, Н. Махія, О. Микитенко, В. Поліщук, С. Синенко, Н. Собчак).

Метою дослідження є проаналізувати теоретичні ідеї та узагальнити практичний досвід підготовки педагогів Німеччини задля використання його в системі освіти України.

Відповідно до мети було визначено такі завдання:

- висвітлити основні теоретичні аспекти щодо педагогічної освіти Німеччини;
- охарактеризувати особливості підготовки майбутніх фахівців;
- ознайомитись зі специфікою післядипломної педагогічної освіти Німеччини.

Виклад основного матеріалу. Однією з європейських країн, що має високорозвинену систему вищої освіти, є Німеччина. Дипломи випускників університетів цієї країни досить престижні і визнаються у Європі. Доцільно

зазначити, що у Німеччині здійснюють професійну підготовку вчителів початкових шкіл, середніх шкіл (з 5-го по 10-й клас) та вчителів старших класів гімназій і професійних шкіл (з 11-го по 13-й клас). Педагоги німецьких шкіл, як правило, викладають кілька дисциплін. Для прикладу, вчитель одночасно може навчати учнів географії, фізкультури та німецької мови. Саме тому навчальний процес за напрямом «Педагогіка» залежить від ряду чинників. Важливим є те, який цикл навчальних дисциплін планує студент вивчати та в якій школі (початковій, середній (базовій) або старшій) згодом працюватиме. Зокрема, вітчизняна дослідниця Н. Махія наголошує, що «програма підготовки вчителя у Німеччині має багатоплановий характер» [4, с. 110]. Г. Андрощук зауважує,

що «майбутній вчитель початкової чи основної школи навчається, як правило, протягом семи семестрів. Триваліше навчання – від восьми до дев'яти семестрів – для учителів реальних, спеціальних, професійних шкіл та гімназій» [1, с. 63].

Варто зазначити, що більшість вищих навчальних закладів Німеччини є державними. Т. Левченко зазначає, що «фонд освіти німецького народу фінансується урядом, федеральними землями, допомагає творчій молоді, надає спеціальні стипендії, забезпечує контакти між студентами і професійною сферою відповідно до потреб ринку праці» [3, с. 265]. Новим явищем у реформуванні освіти Німеччини є створення значної кількості приватних навчальних закладів, які співпрацюють з підприємствами, організаціями, школами. Зокрема, у Німеччині є понад 80 приватних вищих навчальних закладів, дипломи яких визнані державою (у них здобувають освіту близько 3% усіх студентів).

Німецькі державні вищі навчальні заклади умовно діляться на університети (Universitäten) і фахові прикладні вищі професійні школи (Fachhochschulen). Головною відмінністю між університетом та Fachhochschule є практичність освіти та можливість проходження практики в останньому семестрі. Саме тому бакалаврат у Fachhochschule триває, як правило, на 1 або 2 семестри довше, ніж в університеті. Навчання у Fachhochschule передбачає, порівняно з університетом, більшу кількість семінарських та практичних занять. Студенти Fachhochschule можуть здобути рівні бакалавра або магістра. На відміну від фахових прикладних вищих професійних шкіл (Fachhochschulen), університети Німеччини (Universitäten) мають, зазвичай, класичну структуру і відповідні завдання: проводять наукові дослідження, здійснюють підготовку кадрів вищої кваліфікації, готують докторів наук. Поділ навчання на перший (Grund studium) та основний (Hauptstudium) етапи, як це було раніше, скасовано, оскільки за новою системою курс поділений на модулі. Модуль, у свою чергу, складається з тематично пов'язаних лекцій, семінарів і практичних та може тривати максимум 2 семестри. За кожен успішно пройдений модуль студент отримує бали відповідно до європейської кредитно-трансферної системи (ECTS). Той, хто успішно завершив навчання, отримує серед офіційних документів до диплому (Diploma Supplement), у якому вміщено дані про кількість кредитів та успішність.

Загалом виділяють дві фази педагогічної освіти: академічну, що

завершується складанням першого державного іспиту, та практичну, що полягає у трирічному стажуванні у школі під керівництвом досвідченого педагога-ментора з одночасним відвідуванням семінарів. Стажування здійснюється у вигляді щотижневих відвідувань декількох уроків (з наступним обговоренням під керівництвом викладачів вузу) або практики у школі під час студентських канікул. Після завершення навчання студенти складають іспит, захищають попередній диплом та отримують перший освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавра, що визнається на міжнародному ринку праці та дозволяє працювати за спеціальністю або продовжити навчання у магістратурі.

Доцільно зазначити, що не лише громадянам Німеччини, а й іноземцям досить легко поступити до вищих навчальних закладів. Необхідний мінімум для навчання – це знання німецької мови, яку можна вивчити на спеціальних курсах. Освіта є доступною для всіх, оскільки «не потрібно складати жодних вступних іспитів (крім іспиту з німецької мови для іноземців), а також не існує жодних вікових обмежень» [3, с. 48-50]. Для того, щоб підвищити інтерес іноземних абітурієнтів до навчання у Німеччині, пропонуються міжнародні бакалаврські та магістерські програми, мовою викладання яких, окрім німецької, є англійська.

Другим академічним ступенем, який можна здобути у німецькому університеті, є магістр (M.A., M.Sc., Master of Engineering тощо). Передумовою для цього є наявність диплома бакалавра. На цьому рівні студенти поглиблюють свої знання, займаються науковою роботою. Після завершення навчання складають державний іспит (Staatsexamen), який є підтвердженням здобутої освіти. Доцільно зазначити, що порядок складання іспиту встановлюється не університетом, а федеральною землею, тому іспити проводяться під державним наглядом. Той, хто хоче працювати в Німеччині лікарем, адвокатом, вчителем або фармацевтом, має скласти такий іспит. Після цього, закінчивши практичну частину навчання, можна починати професійне життя або, склавши другий державний іспит, продовжувати навчання в аспірантурі. Навчання в аспірантурі та написання наукової роботи (дисертації) завершується, зазвичай, присвоєнням ступеня доктора наук (Doktor, PhD). Тривалість навчання залежить від відповідної наукової тематики і триває від двох до п'яти років. Пропонуються дві форми навчання в аспірантурі: або робота над дисертацією під керуванням професора з вільним вибором теми дисертації, або навчання в межах структурованої аспірантської програми (Graduiertenkolleg, Graduate School, Internationales Promotionsprogramm).

Фахівець, компетентний у різних сферах науки, має більшу можливість реалізувати свої здібності та покращити своє матеріальне становище, тому важливим кроком у цьому напрямку є підвищення кваліфікації. Післядипломна педагогічна освіта вчителів у Німеччині є добровільною справою кожного педагога та складається з двох основних напрямків: безпосереднє підвищення кваліфікації і додаткова підготовка. До першого напрямку належить професійне удосконалення учителя відповідно до спеціальності (вчитель-предметник). Завдання другого напрямку, на думку С. Синенко, полягає «у наданні учителю нової педагогічної спеціальності або вдосконалення його професійної

кваліфікації для переходу на вищу посаду» [5, с. 12]. Доцільно зазначити, що система післядипломної педагогічної освіти Німеччини реалізується на *міжземельному* (федеративному), *земельному* (центральне підвищення кваліфікації), *місцевому* (локальне підвищення кваліфікації) та *індивідуальному* (особистісне підвищення кваліфікації) рівнях [3, с. 84]. В. Гаманюк зазначає, що основними шляхами підвищення кваліфікації вчителів на центральному рівні є: участь у наукових конференціях, семінарах загальнодержавного та федерального рівнів; відвідування заходів регіонального підвищення кваліфікації педагогів; навчання з обміном досвідом у інших країнах; індивідуальна науково-дослідна діяльність [2]. Після завершення курсів учитель складає додатковий іспит та отримує дозвіл на викладання фахової дисципліни в усіх типах шкіл.

Таким чином, позитивний досвід німецької системи підготовки вчителів стане взірцем при реформуванні вітчизняної педагогічної освіти.

Література

1. Андросчук Г, Андросчук А. Система освіти у ФРН // Рідна школа. – 2000. – № 12 (851). – С. 71-76.
2. Гаманюк В. А. Система підготовки педагогічних кадрів та підвищення їх кваліфікації у Німеччині: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.01. / В. А. Гаманюк. – К., 1995. – 25 с.
3. Левченко Т. І. Європейська освіта: Конвергенція та Дивергенція. [укр.]: Монографія // Нова Книга. – 656 с.
4. Махиня Н. В. Система підготовки педагогічних кадрів у Німеччині / Н. В. Махиня // Педагогічний процес: теорія і практика: Зб. наук. праць. – 2007. – Вип. 3. – С. 109 – 120.
5. Синенко С. І. Розвиток післядипломної педагогічної освіти в країнах Західної Європи (Англія, Франція, Німеччина): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / С. І. Синенко. – К., 2002. – 21 с.

mgr Aleksandra Majsterek

Lubelska Szkoła Wyższa w Rykach (Polska)

NAUCZYCIEL WOBEC WYZWAŃ WSPÓŁCZESNEJ EDUKACJI.

Wprowadzenie

Człowiek żyje i realizuje się w świecie ciągłych zmian, które obejmują prawie wszystkie aspekty życia. Szybkie tempo przemian społecznych, naukowo-technicznych i ekonomicznych sprawia, iż dzisiejsze oczekiwania wobec szkoły są coraz większe. Sprostanie ogromu zadań jakie stawiane są przed nauczycielem wymusza konieczność weryfikacji, dotychczasowych sposobów pracy i szukanie ciągle nowych rozwiązań praktycznych. Zawód nauczyciela wiąże się z dużą odpowiedzialnością za przekazywanie umiejętności i wiedzy, kolejnym pokoleniom młodych ludzi. Od nauczyciela wymaga się wskazywania kierunków przemian świata